

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15027976	IES Poeta Añón	Outes	2022/2023

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Música	3º ESO	2	70

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	18
4.2. Materiais e recursos didácticos	23
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	23
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	24
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	25
6. Medidas de atención á diversidade	25
7.1. Concreción dos elementos transversais	30
7.2. Actividades complementarias	31
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	32
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	32
9. Outros apartados	33

1. Introducción

A cultura e as expresións artísticas enténdense e serven como reflexo das sociedades pasadas e presentes. A música, como ben cultural, como linguaxe universal e medio de comunicación non verbal, constitúe un elemento de gran valor na vida das persoas. A súa repercusión supera a propia individualidade artística cara a outros campos do coñecemento, pois xa desde a antigüidade se establecen vínculos con outras manifestacións escénicas, como a danza ou o teatro. Na actualidade, estamos en contacto permanente con ela.

Ademais, favorece o desenvolvemento integral do ser humano, intervéñen na súa formación emocional e intelectual, a través do coñecemento do feito musical como manifestación cultural e histórica, e contribúe ao afianzamento dunha postura aberta, reflexiva e crítica no alumnado.

O desenvolvemento tecnolóxico modificou considerablemente os referentes musicais da sociedade grazas á posibilidade dunha escoita simultánea de toda a produción musical mundial a través dos discos, da radio, da televisión, dos xogos electrónicos, do cinema, da publicidade, da internet etc. Ese mesmo desenvolvemento tecnolóxico abriu, pola súa vez, novas canles para a interpretación e a creación musical, tanto de músicos profesionais como de calquera persoa interesada en facer música.

A música contribúe activamente no desenvolvemento cognitivo, emocional e psicomotor do alumnado. Na súa vertente cognitiva, a atención, a percepción, a memoria, a análise, os elementos propios da linguaxe musical e a contextualización das producións musicais, xuntamente co traballo da parte máis física relacionada coa práctica vocal e instrumental, o desenvolvemento psicomotriz fino, a mellora da lateralidade, da respiración e da posición corporal, son parte inherente do proceso de desenvolvemento da sensibilidade emocional, da empatía, do respecto cara á diversidade cultural, que se traballa a través da escoita activa, da creación e da interpretación musical.

Ademais, a materia de Música contribúe ao desenvolvemento de valores como o esforzo, a constancia, a perseveranza, a disciplina, a toma de decisións, a autonomía, o compromiso, a asunción de responsabilidades e o espírito emprendedor, innovador e crítico, que contribúen ao desenvolvemento integral da persoa.

A práctica musical mellora a memoria, a concentración, a atención, a psicomotricidade, a xestión das emocións, o fortalecemento da autoestima, as habilidades para enfrontarse a un público ou a capacidade para traballar en grupo. A música potencia o desenvolvemento de capacidades como a comunicación oral e escrita, o pensamento matemático ou o coñecemento tecnolóxico e científico, que axudan á adquisición das competencias, e ademais contribúe a un ensino integral e axuda na maduración do alumnado.

A materia de Música na educación secundaria obrigatoria fundaméntase e constrúese desde a área de Música e Danza na educación primaria. Agora desenvolveranse as capacidades e as competencias adquiridas nos cursos anteriores e afianzaranse os contidos aprendidos previamente polo alumnado.

O ensino da música nos centros de secundaria soporta un gran número de estereotipos, que responden a unha opinión máis ou menos xeralizada sobre os métodos, elementos e desenvolvemento do ensino musical, máis dependentes en realidade dos centros especializados que da educación obrigatoria.

A educación musical enfróntase así a unha diversidade de problemas: en primeiro lugar, á falta de metodoloxías amplas que cubran tódolos aspectos curriculares da materia, co que supón de dispersión dentro da especialidade. Por outra parte, a presión social afecta tanto ao alumnado como ao profesorado, ao non estar suficientemente clara a diferenza entre ensino e educación musical.

A pesares do xa comentado, progresivamente adquirimos unha consideración como Departamento nos centros que facilita a adquisición do material preciso, cunha dotación económica axeitada ás nosas necesidades. O número de actividades realizadas e o interese do alumnado increméntanse paulatinamente.

Na actualidade o desempeño da nosa función vese condicionado pola carga horaria, tan só dúas sesións semanais, polo que estes serán tratados sen dúbida con pouca profundidade, co deterioro que eso causa na formación musical do alumnado.

Esta programación didáctica está deseñada en base á

RESOLUCIÓN do 26 de maio de 2022, da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2022/23.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Analizar obras de diferentes épocas e culturas identificando as súas principais características estilísticas e establecendo relacións co seu contexto, para valorar o patrimonio musical e dancístico como fonte de gozo e de enriquecemento persoal.	2-3	3		1-2	3	1		1-2
OBX2 - Explorar as posibilidades expresivas de diferentes técnicas musicais e dancísticas, a través de actividades de improvisación, para incorporalas ao repertorio persoal de recursos e desenvolver un criterio de selección das técnicas máis adecuadas á intención expresiva.	1			2	1-3	1	3	3
OBX3 - Interpretar pezas musicais e dancísticas xestionando adecuadamente as emocións e empregando diversas estratexias e técnicas vocais, corporais ou instrumentais, para ampliar as posibilidades de expresión persoal.	1			2	1-3	1	1	3
OBX4 - Crear propostas artístico-musicais, de xeito individual ou grupal, empregando a voz, o corpo, instrumentos musicais e ferramentas tecnolóxicas para potenciar a creatividade e identificar oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.	1		3	2	3	1	1-3	3-4
OBX5 - Coñecer, valorar e respectar o patrimonio artístico e musical de Galicia e da contorna, a través das achegas relevantes na cultura e na sociedade galegas, para apreciar a importancia do noso acervo dentro dos procesos de globalización.	1-2	2-3		1	1-3	1	3	1-2-3

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Parámetros da música		35	20	X		
2	A música na Antigüidade		5	8	X		
3	A música na Idade Media		10	5		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
4	A música no Barroco e Clasicismo		30	17		X	
5	A música no Romanticismo e século XX		20	20			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Parámetros da música	20

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Identificar os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	Identificar minimamente os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	PE	30
CA1.2 - Establecer conexións entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.	Establecer conexións minimamente entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.		
CA1.3 - Explicar, con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.	Explicar minimamente con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.	TI	70
CA1.4 - Ler partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Ler minimamente partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.		
CA1.5 - Comentar cun vocabulario apropiado as ideas, sentimentos e emocións propias que nos suxiran as propostas musicais estudadas, a través da audición, do visionamento ou da asistencia a eventos musicais.	Comentar minimamente cun vocabulario apropiado as ideas, sentimentos e emocións propias que nos suxiran as propostas musicais estudadas, a través da audición, do visionamento ou da asistencia a eventos musicais.		
CA2.1 - Participar, con iniciativa, confianza e creatividade, na exploración de técnicas musicais e dancísticas básicas, por medio de improvisacións pautadas, individuais ou grupais, nas que se empreguen a voz, o corpo, instrumentos musicais ou ferramentas tecnolóxicas.	Ser capaz de facer unha improvisación na que se empregue a voz, o corpo, instrumentos musicais ou ferramentas tecnolóxicas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Expresar ideas, sentimentos e emocións en actividades pautadas de improvisación, seleccionando as técnicas máis adecuadas de entre as que conforman o repertorio persoal de recursos.	Expresar ideas, sentimentos e emocións en actividades pautadas de improvisación, cun vocabulario moi básico.		
CA2.4 - Empregar técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización e valorando os ensaios como espazos de escoita e de aprendizaxe.	Empregar técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización para un reducido número de compases.		
CA2.5 - Interpretar música a través da lectura de partituras do nivel adecuado, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Interpretar música a través da lectura de partituras dun nivel básico, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.		
CA2.6 - Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas sinxelas, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.	Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas sinxelas, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando minimamente de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.		
CA2.7 - Planificar e desenvolver, con creatividade, propostas artístico-musicais, tanto individuais coma colaborativas, empregando medios musicais e dancísticos, así como ferramentas analóxicas e dixitais.	Planificar e desenvolver, con creatividade, unha pequena proposta artístico-musical, empregando ferramentas analóxicas e dixitais.		
CA2.8 - Participar activamente na planificación e na execución de propostas artístico-musicais colaborativas, valorando as achegas do resto dos integrantes do grupo e descubriendo oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.	Participar dun xeito básico na planificación e na execución de propostas artístico-musicais colaborativas, valorando as achegas do resto dos integrantes do grupo e descubriendo oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.		
CA3.1 - Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando a súa proxección sobre a música e a danza actuais.	Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando minimamente a súa proxección sobre a música e a danza actuais.		
CA3.2 - Observar positivamente os aspectos estilísticos básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.	Observar os aspectos estilísticos máis básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.		
CA3.3 - Expoñer, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.	Expoñer minimamente, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.4 - Identificar as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.	Identificar minimamente as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Voces e instrumentos: clasificación xeral dos instrumentos por familias e características. Agrupacións. - Concertos, actuacións musicais e outras manifestacións artístico-musicais en vivo e rexistradas. - Normas de comportamento básicas na recepción musical e escénica: respecto e valoración. - Ferramentas dixitais para a recepción musical: diferentes soportes audiovisuais. - A partitura. Identificación e aplicación de grafías, lectura e escritura musical. - Elementos básicos da linguaxe musical: parámetros do son, intervalos. Tonalidade: escalas musicais, a armadura e os acordes básicos. Texturas. Formas musicais ao longo dos períodos históricos e na actualidade. - Principais xéneros musicais e escénicos do patrimonio cultural, con especial atención á Comunidade Autónoma de Galicia. - Repertorio vocal, instrumental ou corporal individual ou grupal de distintos tipos de música do patrimonio musical propio e doutras culturas. - Técnicas básicas para a interpretación: técnicas vocais, instrumentais e corporais, técnicas de estudo e de control de emocións. - Técnicas de improvisación guiada e libre. - Proxectos musicais e audiovisuais: emprego da voz, do corpo, dos instrumentos musicais, dos medios e das aplicacións tecnolóxicas. - A propiedade intelectual e cultural: formulacións éticas e responsables. Hábitos de consumo musical responsable. - Normas de comportamento e participación en actividades musicais e escénicas. - Ferramentas dixitais para a creación musical. Secuenciadores e editores de partituras. - Principais composicións musicais de cada período histórico.

UD	Título da UD	Duración
2	A música na Antigüidade	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
-------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Identificar os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	Identificar minimamente os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	PE	60
CA1.2 - Establecer conexións entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.	Establecer conexións minimamente entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.		
CA1.3 - Explicar, con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.	Explicar minimamente con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.		
CA1.6 - Identificar as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.	Identificar dun xeito básico as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.		
CA1.4 - Ler partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Ler minimamente partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	TI	40
CA2.3 - Relacionar manifestacións musicais e dancísticas de distintos contextos e momentos históricos, recoñecendo a súa influencia sobre a música e a danza actuais.	Relacionar minimamente manifestacións musicais e dancísticas de distintos contextos e momentos históricos, recoñecendo a súa influencia sobre a música e a danza actuais.		
CA2.4 - Empregar técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización e valorando os ensaios como espazos de escoita e de aprendizaxe.	Empregar dun xeito sinxelo, técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización e valorando os ensaios como espazos de escoita e de aprendizaxe.		
CA2.5 - Interpretar música a través da lectura de partituras do nivel adecuado, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Interpretar música a través da lectura de partituras de nivel básico, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.		
CA2.6 - Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas sinxelas, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.	Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas de nivel básico, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.7 - Planificar e desenvolver, con creatividade, propostas artístico-musicais, tanto individuais como colaborativas, empregando medios musicais e dancísticos, así como ferramentas analóxicas e dixitais.	Planificar e desenvolver, con creatividade, unha pequena proposta artístico-musical, empregando ferramentas analóxicas e dixitais.		
CA2.8 - Participar activamente na planificación e na execución de propostas artístico-musicais colaborativas, valorando as achegas do resto dos integrantes do grupo e descubriendo oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.	Participar dun xeito básico na planificación e na execución de propostas artístico-musicais colaborativas, valorando as achegas do resto dos integrantes do grupo e descubriendo oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.		
CA3.1 - Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando a súa proxección sobre a música e a danza actuais.	Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando minimamente a súa proxección sobre a música e a danza actuais.		
CA3.2 - Observar positivamente os aspectos estilísticos básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.	Observar os aspectos estilísticos máis básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.		
CA3.3 - Expoñer, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.	Expoñer minimamente, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.		
CA3.4 - Identificar as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.	Identificar minimamente as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obras musicais e dancísticas: análise, descrición e valoración das súas características básicas. Xéneros da música e da danza. - Voces e instrumentos: clasificación xeral dos instrumentos por familias e características. Agrupacións. - Compositores e compositoras, artistas, intérpretes e agrupacións internacionais, nacionais, rexionais e locais, con especial atención á Comunidade Autónoma de Galicia. - Concertos, actuacións musicais e outras manifestacións artístico-musicais en vivo e rexistradas. - Mitos, estereotipos e roles de xénero transmitidos a través da música e da danza.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Normas de comportamento básicas na recepción musical e escénica: respecto e valoración. - Ferramentas dixitais para a recepción musical: diferentes soportes audiovisuais. - Principais xéneros musicais e escénicos do patrimonio cultural, con especial atención á Comunidade Autónoma de Galicia. - Repertorio vocal, instrumental ou corporal individual ou grupal de distintos tipos de música do patrimonio musical propio e doutras culturas. - Proxectos musicais e audiovisuais: emprego da voz, do corpo, dos instrumentos musicais, dos medios e das aplicacións tecnolóxicas. - Normas de comportamento e participación en actividades musicais e escénicas. - Historia da música e da danza occidental: períodos, características, xéneros, voces, instrumentos e agrupacións. - Compositoras e compositores de cada período da historia da música desde unha perspectiva igualitaria e aberta, atendendo á composición na Comunidade Autónoma de Galicia. - Principais composicións musicais de cada período histórico.

UD	Título da UD	Duración
3	A música na Idade Media	5

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Identificar os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	Identificar minimamente os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	PE	60
CA1.2 - Establecer conexións entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.	Establecer conexións minimamente entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.		
CA1.3 - Explicar, con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.	Explicar minimamente con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.6 - Identificar as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.	Identificar dun xeito básico as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.		
CA1.4 - Ler partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Ler minimamente partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.		
CA2.3 - Relacionar manifestacións musicais e dancísticas de distintos contextos e momentos históricos, recoñecendo a súa influencia sobre a música e a danza actuais.	Relacionar minimamente manifestacións musicais e dancísticas de distintos contextos e momentos históricos, recoñecendo a súa influencia sobre a música e a danza actuais.		
CA2.4 - Empregar técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización e valorando os ensaios como espazos de escoita e de aprendizaxe.	Empregar dun xeito sinxelo, técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización e valorando os ensaios como espazos de escoita e de aprendizaxe.		
CA2.5 - Interpretar música a través da lectura de partituras do nivel adecuado, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Interpretar música a través da lectura de partituras de nivel básico, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.		
CA2.6 - Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas sinxelas, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.	Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas de nivel básico, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.	TI	40
CA2.7 - Planificar e desenvolver, con creatividade, propostas artístico-musicais, tanto individuais coma colaborativas, empregando medios musicais e dancísticos, así como ferramentas analóxicas e dixitais.	Planificar e desenvolver, con creatividade, unha pequena proposta artístico-musical, empregando ferramentas analóxicas e dixitais.		
CA2.8 - Participar activamente na planificación e na execución de propostas artístico-musicais colaborativas, valorando as achegas do resto dos integrantes do grupo e descubriendo oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.	Participar dun xeito básico na planificación e na execución de propostas artístico-musicais colaborativas, valorando as achegas do resto dos integrantes do grupo e descubriendo oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.		
CA3.1 - Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando a súa proxección sobre a música e a danza actuais.	Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando minimamente a súa proxección sobre a música e a danza actuais.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.2 - Observar positivamente os aspectos estilísticos básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.	Observar os aspectos estilísticos máis básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.		
CA3.3 - Expoñer, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.	Expoñer minimamente, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.		
CA3.4 - Identificar as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.	Identificar minimamente as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obras musicais e dancísticas: análise, descrición e valoración das súas características básicas. Xéneros da música e da danza. - Voces e instrumentos: clasificación xeral dos instrumentos por familias e características. Agrupacións. - Compositores e compositoras, artistas, intérpretes e agrupacións internacionais, nacionais, rexionais e locais, con especial atención á Comunidade Autónoma de Galicia. - Concertos, actuacións musicais e outras manifestacións artístico-musicais en vivo e rexistradas. - Mitos, estereotipos e roles de xénero transmitidos a través da música e da danza. - Normas de comportamento básicas na recepción musical e escénica: respecto e valoración. - Ferramentas dixitais para a recepción musical: diferentes soportes audiovisuais. - Principais xéneros musicais e escénicos do patrimonio cultural, con especial atención á Comunidade Autónoma de Galicia. - Repertorio vocal, instrumental ou corporal individual ou grupal de distintos tipos de música do patrimonio musical propio e doutras culturas. - Proxectos musicais e audiovisuais: emprego da voz, do corpo, dos instrumentos musicais, dos medios e das aplicacións tecnolóxicas. - Normas de comportamento e participación en actividades musicais e escénicas. - Historia da música e da danza occidental: períodos, características, xéneros, voces, instrumentos e agrupacións. - Compositoras e compositores de cada período da historia da música desde unha perspectiva igualitaria e aberta, atendendo á composición na Comunidade Autónoma de Galicia. - Principais composicións musicais de cada período histórico.

UD	Título da UD	Duración
4	A música no Barroco e Clasicismo	17

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Identificar os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	Identificar minimamente os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	PE	60
CA1.2 - Establecer conexións entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.	Establecer conexións minimamente entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.		
CA1.3 - Explicar, con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.	Explicar minimamente con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.		
CA1.6 - Identificar as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.	Identificar dun xeito básico as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.		
CA1.4 - Ler partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Ler minimamente partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	TI	40
CA2.3 - Relacionar manifestacións musicais e dancísticas de distintos contextos e momentos históricos, recoñecendo a súa influencia sobre a música e a danza actuais.	Relacionar minimamente manifestacións musicais e dancísticas de distintos contextos e momentos históricos, recoñecendo a súa influencia sobre a música e a danza actuais.		
CA2.4 - Empregar técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización e valorando os ensaios como espazos de escoita e de aprendizaxe.	Empregar dun xeito sinxelo, técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización e valorando os ensaios como espazos de escoita e de aprendizaxe.		
CA2.5 - Interpretar música a través da lectura de partituras do nivel adecuado, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Interpretar música a través da lectura de partituras de nivel básico, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.		

Crterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.6 - Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas sinxelas, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.	Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas de nivel básico, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.		
CA2.7 - Planificar e desenvolver, con creatividade, propostas artístico-musicais, tanto individuais coma colaborativas, empregando medios musicais e dancísticos, así como ferramentas analóxicas e dixitais.	Planificar e desenvolver, con creatividade, unha pequena proposta artístico-musical, empregando ferramentas analóxicas e dixitais.		
CA2.8 - Participar activamente na planificación e na execución de propostas artístico-musicais colaborativas, valorando as achegas do resto dos integrantes do grupo e descubrindo oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.	Participar dun xeito básico na planificación e na execución de propostas artístico-musicais colaborativas, valorando as achegas do resto dos integrantes do grupo e descubrindo oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.		
CA3.1 - Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando a súa proxección sobre a música e a danza actuais.	Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando minimamente a súa proxección sobre a música e a danza actuais.		
CA3.2 - Observar positivamente os aspectos estilísticos básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.	Observar os aspectos estilísticos máis básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.		
CA3.3 - Expoñer, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.	Expoñer minimamente, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.		
CA3.4 - Identificar as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.	Identificar minimamente as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Obras musicais e dancísticas: análise, descrición e valoración das súas características básicas. Xéneros da música e da danza.
- Voces e instrumentos: clasificación xeral dos instrumentos por familias e características. Agrupacións.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Compositores e compositoras, artistas, intérpretes e agrupacións internacionais, nacionais, rexionais e locais, con especial atención á Comunidade Autónoma de Galicia. - Concertos, actuacións musicais e outras manifestacións artístico-musicais en vivo e rexistradas. - Mitos, estereotipos e roles de xénero transmitidos a través da música e da danza. - Normas de comportamento básicas na recepción musical e escénica: respecto e valoración. - Ferramentas dixitais para a recepción musical: diferentes soportes audiovisuais. - Principais xéneros musicais e escénicos do patrimonio cultural, con especial atención á Comunidade Autónoma de Galicia. - Repertorio vocal, instrumental ou corporal individual ou grupal de distintos tipos de música do patrimonio musical propio e doutras culturas. - Proxectos musicais e audiovisuais: emprego da voz, do corpo, dos instrumentos musicais, dos medios e das aplicacións tecnolóxicas. - Normas de comportamento e participación en actividades musicais e escénicas. - Historia da música e da danza occidental: períodos, características, xéneros, voces, instrumentos e agrupacións. - Compositoras e compositores de cada período da historia da música desde unha perspectiva igualitaria e aberta, atendendo á composición na Comunidade Autónoma de Galicia. - Principais composicións musicais de cada período histórico.

UD	Título da UD	Duración
5	A música no Romanticismo e século XX	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Identificar os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	Identificar minimamente os principais trazos estilísticos de obras musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, evidenciando unha actitude de apertura, interese e respecto na súa escoita ou no seu visionamento.	PE	60
CA1.2 - Establecer conexións entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.	Establecer conexións minimamente entre manifestacións musicais e dancísticas de diferentes épocas e culturas, valorando a súa influencia sobre a música e a danza actuais.		
CA1.3 - Explicar, con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.	Explicar minimamente con actitude aberta e respectuosa, as funcións desempeñadas por determinadas producións musicais e dancísticas, relacionándoas coas principais características do seu contexto histórico, social e cultural.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.6 - Identificar as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.	Identificar dun xeito básico as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.		
CA1.4 - Ler partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Ler minimamente partituras sinxelas identificando de forma guiada os elementos básicos da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.		
CA2.3 - Relacionar manifestacións musicais e dancísticas de distintos contextos e momentos históricos, recoñecendo a súa influencia sobre a música e a danza actuais.	Relacionar minimamente manifestacións musicais e dancísticas de distintos contextos e momentos históricos, recoñecendo a súa influencia sobre a música e a danza actuais.		
CA2.4 - Empregar técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización e valorando os ensaios como espazos de escoita e de aprendizaxe.	Empregar dun xeito sinxelo, técnicas básicas de interpretación vocal, corporal ou instrumental, aplicando estratexias de memorización e valorando os ensaios como espazos de escoita e de aprendizaxe.		
CA2.5 - Interpretar música a través da lectura de partituras do nivel adecuado, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.	Interpretar música a través da lectura de partituras de nivel básico, recoñecendo a través de guías cada elemento da linguaxe musical, con ou sen apoio da audición.		
CA2.6 - Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas sinxelas, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.	Interpretar con corrección pezas musicais e dancísticas de nivel básico, individuais e grupais, dentro e fóra da aula, xestionando de forma guiada a ansiedade e o medo escénico e mantendo a concentración.	TI	40
CA2.7 - Planificar e desenvolver, con creatividade, propostas artístico-musicais, tanto individuais coma colaborativas, empregando medios musicais e dancísticos, así como ferramentas analóxicas e dixitais.	Planificar e desenvolver, con creatividade, unha pequena proposta artístico-musical, empregando ferramentas analóxicas e dixitais.		
CA2.8 - Participar activamente na planificación e na execución de propostas artístico-musicais colaborativas, valorando as achegas do resto dos integrantes do grupo e descubriendo oportunidades de desenvolvemento persoal, social, académico e profesional.	Comentar minimamente cun vocabulario apropiado as ideas, sentimentos e emocións propias que nos suxiran as propostas musicais estudadas, a través da audición, do visionamento ou da asistencia a eventos musicais.		
CA3.1 - Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando a súa proxección sobre a música e a danza actuais.	Recoñecer os aspectos comúns de expresións musicais e dancísticas de épocas e culturas anteriores, valorando minimamente a súa proxección sobre a música e a danza actuais.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.2 - Observar positivamente os aspectos estilísticos básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.	Observar os aspectos estilísticos máis básicos de obras musicais e dancísticas en diferentes contextos e momentos históricos, mostrando unha actitude de consideración, atención e apertura na súa recepción, mediante a escoita ou o visionamento destas.		
CA3.3 - Expoñer, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.	Expoñer minimamente, de forma atenta e respectuosa, as funcións asignadas a determinadas producións musicais e dancísticas, recoñecendo a súa conexión cos aspectos máis importantes do seu contexto histórico, social e cultural.		
CA3.4 - Identificar as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.	Identificar minimamente as características culturais e sociais, así como os elementos propios da linguaxe musical das obras propostas que constitúen o patrimonio artístico musical galego e da nosa contorna, con actitude de respecto.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obras musicais e dancísticas: análise, descrición e valoración das súas características básicas. Xéneros da música e da danza. - Voces e instrumentos: clasificación xeral dos instrumentos por familias e características. Agrupacións. - Compositores e compositoras, artistas, intérpretes e agrupacións internacionais, nacionais, rexionais e locais, con especial atención á Comunidade Autónoma de Galicia. - Concertos, actuacións musicais e outras manifestacións artístico-musicais en vivo e rexistradas. - Mitos, estereotipos e roles de xénero transmitidos a través da música e da danza. - Normas de comportamento básicas na recepción musical e escénica: respecto e valoración. - Ferramentas dixitais para a recepción musical: diferentes soportes audiovisuais. - Estratexias de procura, selección e reelaboración de información fiable, pertinente e de calidade. - Principais xéneros musicais e escénicos do patrimonio cultural, con especial atención á Comunidade Autónoma de Galicia. - Repertorio vocal, instrumental ou corporal individual ou grupal de distintos tipos de música do patrimonio musical propio e doutras culturas. - Proxectos musicais e audiovisuais: emprego da voz, do corpo, dos instrumentos musicais, dos medios e das aplicacións tecnolóxicas. - Normas de comportamento e participación en actividades musicais e escénicas. - Historia da música e da danza occidental: períodos, características, xéneros, voces, instrumentos e agrupacións. - Compositoras e compositores de cada período da historia da música desde unha perspectiva igualitaria e aberta, atendendo á composición na Comunidade Autónoma de Galicia.

Contidos

- Principais composicións musicais de cada período histórico.

4.1. Concrecións metodolóxicas

O modo en que se secuencian os obxectivos, contidos e criterios de avaliación, a función do profesorado, o papel atribuído á actividade do alumno/a, a distribución do espazo e do tempo, o agrupamento dos alumnos, etc. dependen crucialmente de supostos teóricos e metodolóxicos que convén facer explícitos para que o deseño e o desenvolvemento curricular sexan o resultado dunha reflexión consciente a partir de intencións educativas.

As decisións que configuran unha proposta metodolóxica teñen os seus referentes básicos, por unha parte, na función social que se lle atribúe ao ensino (traducida na importancia relativa que se lles concede a uns contidos sobre outros) e, pola outra, na concepción que se posúe, non sempre explícita, sobre como se aprende e como se ensina.

Neste apartado vanse revisar estes referentes desde a perspectiva derivada dos obxectivos e contidos xa especificados.

Organización do tempo e dos espazos.

Agrupamento na aula.

A distribución do espazo é unha constante cando se prantexa a necesidade de traballar en equipo dentro da aula. En función do tipo de didáctica escollida á hora de planificar a sesión, é posible distinguir o grupo pequeno (empregado na instrución diferenciada) do grupo grande (máis propio do traballo en común e as explicacións da docencia). O grupo pequeno ten máis versatilidade que o grande, aínda que supón:

a) Unha especialización e separación de tarefas.

b) A existencia dunha persoa que exerza a coordinación no seo do seu grupo.

c) A supervisión xeral do grupo clase e particular do grupo pequeno e o traballo de cada un dos seus elementos por parte do profesorado.

d) Un mecanismo de posta en común.

e) A posta en funcionamento dunhas estratexias inductivas e de xestión axeitadas.

A separación de tarefas obriga á unha correcta planificación do traballo, así como a un coñecemento das capacidades dos e das discentes integrantes dos grupos formados. Cando o alumnado escolle a súa pertenza a un grupo determinado, é habitual que estes agrupamentos se realicen máis contando coas relacións persoais que seguindo as compatibilidades á hora de traballar. É necesario, polo tanto, que se produza unha correcta supervisión do profesorado con vistas a orientar ao alumnado no sentido de formar equipos realmente operativos, nos que todos poidan desenvolver as súas capacidades, extraer conclusións e que reforcen o sentido da aprendizaxe.

A coordinación debe ser exercida por unha persoa elixida polos demais membros do grupo, a ser posible de forma consensuada. As súas funcións son evidentes; segundo a actividade de que se trate abarcan dende o reparto do traballo e a asignación de tarefas ata a dirección ante a práctica vocal ou instrumental en grupo.

O control do profesorado implica a súa vez unha correcta distribución do alumnado no espazo, que lle permita moverse entre os diferentes grupos, así como unha avaliación máis pormenorizada.

A posta en común na nosa área ten (ademais dos tradicionais valores comúns ás outras, como o intercambio de opinións, o respecto ás opinións dos demais e a súa expresión, a corrección na fala, o vocabulario, a claridade de exposición e de síntese...) implica a posta en funcionamento de mecanismos que lles permitan un acercamento ante a práctica vocal, instrumental e de movemento ensaiada previamente en grupos pequenos.

Finalmente, a docencia deberá asumir o papel dinamizador e motivador, deseñando estratexias inductivas do pensamento e a acción, así como de xestión ante os resultados obtidos polo alumnado.

O traballo en grupo pequeno inflúe moi positivamente na consecución dos obxectivos propostos, tal e como foi estudiado por Johnson. Seguindo a súa liña de investigación, e considerando as características inherentes á nosa área, podemos afirmar:

a) As situacións cooperativas producen un maior rendemento e produtividade cás competitivas, especialmente á hora de considerar a execución motriz (práctica instrumental, movemento...), a apreensión de conceptos (música no tempo, linguaxe musical...), a formulación de opinións e solucións a problemas dados (investigación sonora, harmónica, improvisación...) e a memorización de conceptos (música no tempo, linguaxe musical, experimentación sonora, organoloxía...).

b) Aínda que en maior medida que no punto anterior, as situacións cooperativas son superiores ás individualistas, sempre que non se trate de aprendizaxes mecánicas previos, senón aplicados (resultaría pouco operativo tocar a voces a frauta doce sen controlar o mecanismo de emisión, dicitación, etc.).

c) O sentido de cooperación no seo do grupo con competición intergrupos amosa ser superior á competición interpersonal, especialmente nas tarefas de elaboración (confección de traballos, arranxos vocais ou instrumentais de unha mesma peza, construción de instrumentos...)

d) A competitividade intergrupos resulta ser moito máis beneficiosa para o equilibrio psíquico e o desenvolvemento das capacidades do alumnado que a competitividade individual, especialmente no caso de actividades mecánicas o de elaboración e cando o grupo é pequeno, o que o converte en extremadamente operativo.

Distribución de espazos:

Todos os cursos recibirán clase de música na aula específica a tal fin debido ao carácter eminentemente procedimental da nosa materia, a menos que o comportamento do alumnado de cara ao coidado e respecto ao material da aula e/ou ao profesorado fagan preciso que as clases sexan de índole máis teórico e polo tanto teñan lugar na aula de referencia de cada grupo.

Unido á cuestión do agrupamento, xurde o problema da distribución de espazos que afecta a dúas cuestións diferentes: de un lado, á elección e distribución do mobiliario, e por outro ao emprego do instrumental escolar.

Dunha atenta lectura do currículo de música se desprende a necesidade de variar de xeito habitual a distribución da aula, segundo a actividade a realizar, mantendo unha gran parte (o incluso a totalidade) do espazo baleiro (movemento, baile, expresión corporal, con ou sen acompañamento instrumental asociado), ou unha gran ocupación nas de audición. En base a isto na aula de música hai cadeiras de pala, xa que permiten unha maior e máis rápida mobilidade e posibilitan por tanto a creación de diferentes ambientes e grupos dentro da aula, sendo ademais fáciles de pregar e gardar, ocupando pouco espazo. Son ademais precisas varias mesas coas súas cadeiras pois resultan máis cómodas para tocar os xilófonos e metalófonos, que polo seu tamaño non caben nas cadeiras de pala.

En canto ao instrumental empregado terase en conta que o nosos grupos pequenos pode ser preciso duplicar algúns deles, contando co equilibrio nos diferentes grupos instrumentais creados para o ensaio preliminar dunha peza. A necesidade dunha correcta distribución do número de compoñentes en cada un destes grupos, así como a de alonxar uns dos outros, trae como consecuencia a conclusión de que a aula de música debe ter unhas dimensións determinadas, nas que incide ademais o tipo de actividades desenvoltas nela.

Métodos didácticos:

Todo método ou estratexia didáctica que empreguemos para levar a cabo os obxectivos que nos propoñamos debe responder á idea de facer da aprendizaxe algo que cobre vida, que faga que o alumno participe activamente no traballo de clase. Neste senso, haberá que facer unha análise das maneiras ou medios metodolóxicos máis axeitados, atendendo ás características do alumnado e ás competencias e habilidades do profesorado, para a consecución dos obxectivos educativos, sempre respectando os principios do constructivismo e da aprendizaxe significativa.

De acordo coas opcións adoptadas anteriormente sobre a maneira de organizar os contidos de aprendizaxe, haberá que definirse agora sobre a utilización de propostas metodolóxicas ben centradas na disciplina, ben con tratamentos interdisciplinares ou ben globalizadores (centros de interese, proxectos, investigación sobre o medio, etc.). O Deseño Curricular límitase a ofrecer algunhas orientacións xerais sobre cómo ensinar. Da súa análise e da perspectiva

adoptada nesta programación dedúcense non obstante determinados criterios que se deben ter en conta:

a) Os enfoques globalizadores, pola cantidade e calidade dos vínculos que poden establecer entre contidos e entre estes e os coñecementos previos dos alumnos, son un medio idóneo para o ensino da música. O enfoque globalizado supón presentar os

contidos da ensinanza resaltando as súas relacións e vinculándoos ao contexto habitual do alumno ou a outro contexto significativo. Nun tratamento disciplinar, teremos un enfoque globalizador cando a aprendizaxe dun contido non se realice por unha decisión máis ou menos arbitraria, senón cando se efectúe en función dunhas necesidades de coñecemento ou de resposta a uns problemas máis amplos que os estritamente disciplinares, de maneira que o alumno poida outorgarlle un senso que lle permita proxectalo a outros contextos ou situacións problemáticas.

b) A intervención pedagóxica é decisiva e insubstituíble, e debe ter un carácter o máis individualizado posible xa que o seu obxectivo é adaptarse ás características persoais de cada alumno ou alumna. Importa acompañar o ritmo de aprendizaxe do grupo clase ao ritmo individual de cada alumno, planeando constantemente o apoio suplementario que se necesite en cada caso, según o indiquen as circunstancias. No campo das actividades que os alumnos realizan ou poden realizar, debemos utilizar prantexamentos individualizadores que possibiliten a actividade de cada alumno, centrándonos nas necesidades, intereses e motivacións que amosen. A presentación de alternativas de actividades sobre as que os alumnos escollen as que máis lles interesan é unha alternativa metodolóxica válida no senso de que desenvolven e manifestan afeccións, gustos e intereses, e porque comprobamos o grao de aceptación das súas opinións e suxerencias. Este enfoque metodolóxico debe completarse con orientacións e suxerencias do profesor sobre aquelas actividades que máis lle conveñen a cada alumno en determinada situación. Por último, a través do traballo en grupo con asignación de responsabilidades individuais, o alumno mostra unha adicación persoal sobre as tarefas realizadas no grupo e interioriza o valor da súa aportación ao esforzo común do grupo.

c) Paralelamente ao principio de individualización, do que se derivan moitas manifestacións pedagóxicas concretas, podemos falar de socialización como complemento necesario e fundamental. De nada serve a atención á individualidade dos alumnos se non conseguimos unha integración no grupo clase no que se atopa.

Para elo é necesario fomentar certos hábitos, conductas e actitudes que estimulen un verdadeiro espírito de cooperación e colaboración grupal. Pola súa natureza, a ensinanza da música proporciona ocasións idóneas para a socialización: facer música xuntos implica coordinación e respecto polos demais membros do grupo. Pero ademais, para afondar neste obxectivo podemos utilizar distintas técnicas de dinámica de grupos (Mesa redonda, Debate, Tormenta de ideas...).

d) Para o proceso de ensino-aprendizaxe da música é fundamental ter en conta os recursos didácticos do entorno sociocultural e os recursos ou medios indirectos, como podan ser os medios audiovisuais. A correcta utilización do medio como recurso didáctico implica por parte do profesor un coñecemento profundo da comunidade e o entorno musical circundante. A asistencia preparada a concertos e actividades musicais e as visitas programadas implican unha concienzuda preparación para que podan resultar proveitosas didacticamente: deben ter un significado real para os alumnos, para o seu interese e as súas necesidades; deben ir encadradas dentro dun bloque temático e asociadas as experiencias que o alumno debe realizar; debe responder ós obxectivos previstos e os alumnos deben participar na súa preparación. A utilización dos medios audiovisuais, por outra banda, supón o uso dunha metodoloxía intuitiva moi axeitada para os alumnos, que poden ter acceso, ademais de a gravacións discográficas, ao coñecemento e visualización de feitos, procesos, lugares, obxectos e outras manifestacións da realidade musical que de outro xeito dificilmente poderíamos abarcar.

e) O profesor/ra é un axente motivador que, empregando estratexias didácticas diversas, consegue despertar o interese e a participación activa do alumno. Entre as estratexias básicas destacan: estimular a participación activa dos alumnos en clase; fomentar o

traballo en grupo; evitar as sancións negativas polo fracaso e a falta de recoñecemento persoal polo éxito; procurar que o alumno interveña na planificación didáctica, por exemplo na súa preparación, opinando sobre a súa realización e dándolles a oportunidade de rexeitar ou aprobar actividades que se propoñan; invitar ao alumnado a participar na avaliación da súa aprendizaxe; coidar a forma de presentación da información, non abusando sempre da mesma vía de comunicación; empregar estratexias que fagan revivir nos alumnos os coñecementos anteriores para montar sobre eles a aprendizaxe dos novos coñecementos; despertar e desenrolar en todo momento a creatividade nos alumnos...

Ademais dos criterios anteriores, no proceso de ensinanza-aprendizaxe da música na ESO encontran aplicación diversos métodos didácticos coñecidos. A este respecto convén ter en conta que non hai métodos bos ou malos. A elección dependerá da calidade da axuda didáctica que se lle ofrezca a cada alumno en cada momento, en función das

súas necesidades e da posibilidade de acadar unha aprendizaxe significativa.

Os métodos a empregar son basicamente son seguintes:

1. O método de proxectos: O método de proxectos prantexa ós alumnos situacións problemáticas para que intenten resolvelas de xeito creativo, estimulando así a imaxinación, a creatividade e a aplicación de experiencias anteriores; este método é ideal para interrelacionar toda a experiencia cognoscitiva, centrándose na resolución dun problema prantexado, desde tódolos ángulos posibles.

O método fundaméntase na necesidade de globalizar os programas, partindo da base de que na vida non hai materias, senón problemas que hai que enfrontarse e que implican a súa resolución. O prantexamento é, precisamente, partir dun problema e usar a aprendizaxe, a acción, para resolvelo.

2. Aprendizaxe por descubrimento: A tarefa de observar e rexistrar información de forma sistemática, información da que se podan extraer conclusións despois, é a base deste método, cuxa liña de traballo principal é non proporcionar directamente os coñecementos, senón máis ben ensinar ós alumnos a manexar o que xa saben para que eles mesmos podan aprender (descubrir), coa axuda do profesor, outras cousas.

Na aprendizaxe por descubrimento:

-O contido principal a aprender non se da, tense que descubrir.

-Require unha etapa de tanteo, anterior a captación do significado.

-Por último, unha etapa de interiorización da información descuberta.

Nunha primeira fase o profesor presenta ós alumnos unha gran cantidade de datos que encerran en si unha serie de problemas. O alumnado comeza o seu traballo e o profesor o guía no mesmo, respetando os seus momentos de intuición para que sexa el/ela mesmo/a o/a autor/a da súa aprendizaxe. O profesor debe ser un instrumento de auxilio constante, axudando ao alumnado a resolver os erros nos que poda caer e aproveitándoos para comezar a estratexia intelectual destinada a descubrir as solucións ós problemas. Esa conducta constante do profesor como guía do que o alumnado aprende require do mesmo un coñecemento profundo das estratexias didácticas máis axeitadas e as habilidades intelectuais que os alumnos utilizan e manexan para reorientar constantemente o curso do seu descubrimento sen facilitar a súa solución.

Por outra banda, é fundamental que o profesor/ra propicie frecuentemente o éxito no descubrimento, para non extinguir a motivación que comporta. Por tanto, hai que partir dun descubrimento en dificultade crecente que faga fortalecer a motivación e adquirir experiencia no descubrimento de problemas.

O método da aprendizaxe por descubrimento non pode usarse como único método de traballo pola complicación que entraña, sendo recomendable unicamente para un determinado tipo de actividades nas que o método encaixe axeitadamente.

3. Método científico: O método científico parte de cinco etapas:

-Prantexamento do problema: coñecemento dos feitos, detección dun punto escuro, redución e formulación do problema.

-Construción dun modelo teórico: formulación de hipóteses.

-Deducción das consecuencias.

-Proba das hipóteses formuladas.

-Introducción das conclusións na teoría preexistente e reaxuste do modelo establecido en base a elas.

Polas súas características, o método científico ten moita utilidade na nosa área, xa que a interacción teoría-práctica é continua e, dado o nivel de desenvolvemento dos coñecementos do alumnado, precisa enormemente unha base empírica.

Supoñamos, por exemplo, os conceptos de disonancia e consonancia, fundamentais á hora de entender a harmonía, a modulación, a xénese do acorde, a textura... os estilos musicais e a evolución histórica da música. A través do método científico o alumnado pode establecer criterios que lle permitan afondar nesa concepción inicial de consoante- disonante, ampliando a súa capacidade auditiva, e a comprensión da riqueza da harmonía; o xeito de aproximación a moitos tipos de acorde, que poden ser englobados na categoría de ¿disonantes¿ pasa, evidentemente, pola formulación da hipótese da resolución de tensións orixinadas na condución das voces e a súa resolución. A comprobación práctica nos instrumentos polifónicos, ou a través do conxunto vocal ou instrumental, serve de proba ás conclusións extraídas, o que posibilita unha reformulación continua do concepto de ¿disonancia¿, máis aproximado ao do noso século.

De igual xeito traballaremos a transmisión do son (espacios musicais, acústica arquitectónica...), os principios de produción do son nos instrumentos musicais (elaboración do proxecto, elección dos materiais, construción...), a harmonía...

Principios metodolóxicos. Os principios que rexen a elaboración desta programación son os seguintes:

a) A actividade. Un método activo caracterízase polo prantexamento inicial de que as cousas se aprenden facéndoas. A actividade supón a posta en marcha dunha serie complexa de variables, que debido ao talento da nosa área poden ser corporais, intelectuais, espirituais, afectivas, sociais, e expresivo-comunicativas.

b) A unidade de teoría e práctica. A tradicional separación de ámbalas dúas non facilita a fixación do apreendido no proceso de ensinanza e aprendizaxe. O xeito de mesturar a práctica e a teoría a través da actividade precisa dun principio de intervención educativa cuxa base debe ser a investigación persoal, por parte da docencia e dos e das discentes, individual ou grupalmente. No proceso de aprendizaxe, o alumnado deberá expresar as súas propias ideas, opinións, e valoracións, no marco dun prantexamento analítico, que obrigue a unha síntese, e un debate aberto sobre elas, o que conleva o desenvolvemento da capacidade reflexiva, o sentido crítico e a capacidade analítica.

c) A atención personalizada. Dentro das lóxicas limitacións do sistema educativo polo número de educandos presentes en cada grupo, procurarase impartir unha educación personalizada. En todo momento a docencia terá en conta a dimensión individual e afectivo social de cada membro do grupo, a partir das súas capacidades.

d) A flexibilidade, evitando a excesiva rixidez no proceso de ensinanza aprendizaxe, facilitando cantas adaptacións fosen necesarias co fin de conseguir os obxectivos propostos, pero vixiando estrictamente a temporalización, con vistas a cumprimentar o programa completo da materia. Para eso estableceranse as pautas de traballo docente necesario:

-En horario extraescolar;

-Con supervisión directa do profesorado sobre o alumnado;

-Distribuindo o traballo en equipos ou grupos con funcións moi concretas;

-Delegando as funcións docentes de control en coordinadores ou coordinadoras de cada equipo ou grupo, que comuniquen puntualmente á docencia dos avances ou problemas xurdidos.

e) A creatividade, mediante a inclusión de actividades (exercicios, traballos, prácticas, investigacións...) que estimulen o pensamento.

f) A socialización. Propiciarase un coñecemento vivencial da realidade cotiá a través dun contacto coa realidade cultural e as manifestacións artísticas musicais, mediante a asistencia a concertos de todo tipo, así como a exposicións relacionadas co campo musical e co son en xeral, estudos de gravación, e todo o que poda gardar relación coa presenza social da música; prantexamento baseado no traballo de equipo, con actividades rexidas polo principio de participación en grupo.

g) A interdisciplinabilidade. En todo momento se terá en conta:

un enfoque interdisciplinar, aproveitando os numerosos puntos de contacto co currículo das outras áreas;

a consideración dos contidos transversais como posible elemento motivador que aúne actividades concretas como un posible centro de interese;

que a música, polos seus elementos fisiolóxicos, afectivos e intelectuais, pode incidir notablemente na consecución dos obxectivos de etapa.

h) A globalización. A área de Música presenta uns Bloques de Contido cuxa conexión interna é máis que evidente. É dicir, que a través do traballo duns incídese inmediatamente nos outros, formando unha unidade dificilmente separable en apartados. ao realizar a programación, partindo de determinados centros de interese, se terá en conta esa relación, baseándose na actividade a través da execución vocal, instrumental ou de movemento.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
1. Non utilización de libro de texto.
2. Carpeta de fundas plásticas
3. Fotocopias que o alumnado recibirá ao longo do curso (conceptos teóricos e partituras)
4. Instrumentos musicais da aula.
5. Arquivos de audio/vídeo

O departamento non utilizará libros de texto en ningún dos niveis impartidos. Proporcionaráselle os correspondentes apuntamentos de cada tema elaborados pola docencia así como as fichas de traballo que debe cumprimentar. Ademais todo alumnado de música deberá levar á clase unha libreta de papel pautado, un portafolios, lapis, goma e bolígrafo. Será obrigatorio traer todo o material á clase, a súa ausencia parcial o total constituirá unha falta de material.

Os recursos didácticos empregados nas clases de música son os seguintes:

-Apuntamentos, proporcionados pola docencia. Entregaranse ao principio de cada tema e os discentes deberán traelos sempre á clase, gardados ordenadamente na carpeta de funda plásticas. A súa ausencia constituirá unha falta de material que se rá rexistrada así no caderno do profesor.

-Instrumental da aula, tanto Orff como batería, guitarras, teclados e baixo eléctrico. A súa utilización deberá realizarse dun modo responsable, coidando a correcta colocación unha vez rematada a sesión de clase.

-Arquivos de audio, con vistas a ilustrar conceptos estudados na aula. Buscarase o silencio na escoita con vistas a fomentar este hábito nos discentes.

-Diferentes tipos de textos que axuden a comprender o feito musical. Procurarase que sexa variado, dende fragmentos de libros ata artigos de prensa ou material buscado na rede. Tratarase tamén neste caso de fomentar a súa busca por parte do alumnado.

-Partituras que o profesorado proxechará cun cañón de vídeo ou ben proporcionará ao alumnado en forma de fotocopias, para a súa utilización na clase. Neste caso é imprescindible traer as partituras á clase, como parte do material de traballo; a súa ausencia constituirá unha falta de material que será rexistrada así no caderno do profesor.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Realizarase unha avaliación inicial para coñecer o estado de partida do alumnado no momento de empezar o novo nivel, para considerar tanto o nivel de desenvolvemento como os coñecementos específicos que aínda ten o alumnado, establecer cal é a zona de intervención da ensinanza e facer que os alumnos e as alumnas activen os seus esquemas de coñecemento a propósito do tema que van desenvolver.

Sen esta avaliación inicial é imposible valorar posteriormente con rigor ao alumnado. Os coñecementos que obteñamos con ela permitirannos orientar o proceso a seguir e adecualo ós alumnos/as que o requiran.

Para levala a cabo utilizarase tanto a entrevista persoal, como probas escritas sobre os coñecementos conceptuais, así como a observación durante os primeiros días de clase das súas capacidades á hora de realizar interpretacións instrumentais, vocais e de movemento.

Igualmente, antes de abordar o desenvolvemento de cada Unidade Didáctica realizaranse actividades do tipo de ¿Tormenta de ideas¿ para poder avaliar os coñecementos que o alumno xa posúe en relación ao tema a tratar.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	35	5	10	30	20	100
Proba escrita	30	60	60	60	60	50
Táboa de indicadores	70	40	40	40	40	50

Criterios de cualificación:

PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN:

Respecto aos procedementos de avaliación a utilizar durante o curso deberán ser coñecidos por todos os integrantes do proceso avaliativo. Evitarán caer en modelos centrados exclusivamente na valoración do coñecemento conceptual dos alumnos e na determinación de cualificacións estritamente cuantitativas. Por iso combinaranse probas de carácter obxectivo con outras estratexias que permitan avaliar de forma cualitativa a funcionalidade das aprendizaxes. Por outra parte, ademais de accións encamiñadas a avaliar o proceso de aprendizaxe dos alumnos (avaliación inicial, observación directa do traballo, avaliación dos resultados da aprendizaxe), a avaliación formativa incluírá tamén a nosa labor como docentes para poder analizar a nosa propia intervención e tomar decisións ao respecto.

Os procedementos para realizar a avaliación do alumnado serán os seguintes agrupados por categorías. Ao final de cada trimestre farase unha media das notas obtidas para cada tipo de contidos. Deben de ter unha media igual ou superior a un 4 en cada un dos apartados para poder realizar a media. De non ser así, a avaliación estará suspensa.

A calificación **final do curso obterase a partir da media aritmética das notas das tres avaliacións.**

De non ter aprobada algunha avaliación, o alumnado terá a posibilidade de facer unha proba final a realizar na primeira semana de XUÑO, puidendo recuperar de novo as partes da materia nas que non acadaron un resultado positivo.

Utilizaranse como procedementos de avaliación os seguintes:

1. Probas orais e/ou escritas nas que se demostren os coñecementos do alumnado.
2. Cadernos do/a alumno/a, como libretas de exercicios ou apuntes, que proporcionan ademais información sobre a formación xeneral do alumnado, a súa capacidade de expresión escrita, vocabulario, etc. Coidarase tamén neste sentido o coidado e presentación da libreta e a puntual realización dos deberes que pida a docencia.
3. Gravacións en audio, vídeo, e/ou soporte informático, o que nos permitirá visualizar as actividades de execución vocal e/o instrumental, ou de danza de forma detallada. Este procedemento utilizarase despois de montar cada obra, con vistas a que os alumnos teñan unha visión clara do seu nivel interpretativo e sexan capaz de facer unha coavaliación do resultado. De esta forma se pretende potenciar o desenrolo do seu espírito crítico.
4. Comentarios de audición: nos que o alumnado reflicte se é quen de recoñecer nunha obra musical os conceptos musicais aprendidos na clase. Tamén nos serve para comprobar se son capaces de situar unha obra musical nun contexto histórico/artístico. Apórtanos, polo tanto, unha importante información sobre a súa capacidade de

comprensión e relación, así como da súa competencia lingüística.

5. Debates, comentando en voz alta o sentido do traballo realizado, ou discutindo e comentando distintos aspectos das actividades realizadas na clase. A non participación ou a falta de respecto aos outros discentes ou á docencia suporá un suspenso na materia na avaliación na que ocorra o incidente.

6. A observación sistemática, diaria e directa, dará lugar a numerosas notas de clase. A observación de unha actitude inapropiada e/ou irrespetuosa, tanto nas actuacións propias (sexan interpretando vocal e/ou instrumentalmente, expoñendo un traballo, danzando ou calquera outra actividade realizada na materia) como na dos compañeiros/as, dará lugar á que o alumno/a non supere esta proba nin a correspondente avaliación, podendo ser motivo de non superar a materia en xuño.

Terase en conta a puntualidade, que o alumnado conte co material necesario, e o respecto cara ao resto de alumnado e á profesora.

7. Realización de exercicios de clase.

Crterios de recuperación:

A finais do mes de maio identificaranse aqueles casos nos que a nota media dos tres trimestres sexa inferior a 5. O alumnado terá a oportunidade de realizar as probas pertinentes na primeira semana de xuño (escritas ou prácticas, en función das necesidades) para mellorar esa calificación media e superar a materia na avaliación ordinaria de xuño.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Atención ao alumnado coa materia pendente

Faise necesario establecer o procedemento a seguir para o tratamento e avaliación da materia. Considérase bastante difícil establecer unha hora semanal para abordar os contidos debido, fundamentalmente, aos problemas de transporte; por esta razón, e a atención ao alumnado coa materia pendente levarase a cabo nos recreos. Analízase a continuación o tratamento da materia pendente nos distintos cursos.

Na atención a alumnado coa materia de Música pendente seguiranse as seguintes pautas de forma xeral:

-Establecerase un plan de traballo ao principio de curso que consistirá na realización dun Boletín de actividades por cada trimestre, que será correxido pola profesora en presenza do alumnado, co fin de evitar posibles dúbidas.

-Realizarase unha proba escrita por cada trimestre, tomando como referencia as actividades realizadas nos diferentes Boletíns de actividades.

-A nota final será a resultante da media das tres probas realizadas ao longo do curso.

O profesor/a que imparte clase ós alumnos con pendentes abordará os contidos esixibles para a materia pendente dende os que se imparten no curso no que se atopa, procurando facelo de forma procedimental. Dunha lectura atenta da programación do curso anterior así como do seu currículo, despréndese que é posible para a maioría dos contidos pendentes, pois forman parte dos coñecementos previos que se precisan para abordar os propios do curso que están realizando.

6. Medidas de atención á diversidade

A falta de uniformidade entre o alumnado obriga ao profesorado a idear unha serie de estratexias educativas con vistas a chegar a todos, optimizando así o proceso de ensino-aprendizaxe.

A diversidade do grupo pode deberse a factores de diversa índole:

1. De coñecementos.

Algunhas persoas poden emprender estudos especializados de música (en Conservatorios ou Centros Autorizados de

Música ou Danza, Escolas de Música ou de Danza ou, asistindo a academias, clases particulares). Nestes casos coexistirían na aula persoas que practican xa cun instrumento de forma extraescolar con outras con coñecementos que se reducen ao aprendido durante a Ed. Primaria e 2º ESO, co que isto supón de establecemento de niveis diferentes.

Por iso, terase en conta o que supón esta diversidade do alumnado á hora de:

-Asignar o instrumental escolar: en terceiro da E.S.O. o alumnado deberá familiarizarse coa orquestra Orff, puidendo tamén traballar a frauta de bico. O alumnado máis avanzado pode interpretar segundas voces, ornamenten pasaxes, interpreten a só (ata coidando a articulación), improvisen, etc.

Se o alumnado estuda outros instrumentos que poden estar no aula (como o piano) incorporaranse ao grupo instrumental con el, aínda que será conveniente que interpreten, algún día, cos escolares.

Pode ser interesante incorporar ao conxunto instrumental o instrumento que estudan; para iso, se elaborará o oportuno arranxo.

-Ler partituras: en 2º e 3º curso da E.S.O., a necesaria incidencia na linguaxe musical pode causar monotonía no alumnado que xa a coñece, polo que se considerará a posibilidade de:

Realizar traballos en pequenos grupos, nos que este alumnado asuma a supervisión da aprehensión dos contidos correspondentes por parte dos seus compañeiros/as, ou ben a súa explicación, a escritura de obras ou motivos creados grupalmente, etc.

Deseñar actividades de ampliación sobre as de desenvolvemento realizadas de xeito ordinario, que lles permitan aumentar os seus coñecementos sobre a linguaxe musical.

Coidar o emprego de niveis diferenciados á hora de referirse á escritura da música, de forma que a maioría do grupo poida comprender as explicacións, pero sen esquecer o emprego dunha linguaxe máis técnica para os que xa coñecen a linguaxe musical, con vistas a que non consideren os estudos de réxime xeral como de menor consideración, senón de natureza diferente aos de réxime especial.

-Traballar en grupo: en determinadas actividades de aula (como as que se corresponden á creación musical, a lectura e escritura grupal, a interpretación vocal e/ou instrumental en pequeno grupo, a elaboración de coreografías...), o alumnado que xa posúe coñecementos sobre a materia aprenderá a teorizar ao ter que explicala aos demais, á vez que estes aproveitarán os seus coñecementos.

Polo tanto, estableceranse os grupos en base a criterios docentes e non sobre preferencias, rendemento, amizade entre os seus compoñentes, etc., coidando que os grupos estean compensados, evitando que os que estudan música extraescolarmente formen un máis avanzado potenciando a aprendizaxe cooperativo e o traballo grupal.

2. De actitude:

Cun interese concreto, sexa cantar, tocar instrumentos, ler música, bailar, etc. e con gustos musicais diversos. Noutra orde de cousas, é habitual atopar na aula persoas con gustos musicais diferentes, ata contrapostos en canto a correntes estéticas. O profesorado mostrará sempre unha actitude de tolerancia e respecto.

O interese dos discentes pola materia debe ser observado pola docencia día a día, partindo das experiencias e prácticas que se fagan en cada sesión. O único control que resulta posible ante formulacións de tipo afectivo é unha medición a partir de afirmativo ou positivo (+) e negativo (-), contestando a unha serie de cuestións de tipo xeral e que tamén poden incluírse na ficha particular de cada discente ou ben como seguimento de todo o grupo. En todos os casos faise necesario valorar o grao de interese; os principios desta Programación Didáctica non parten da avaliación dos coñecementos, senón das aprendizaxes: partindo do detectado na avaliación diagnóstica, valoraranse os avances producidos, considerando o grao de aptitude e o interese mostrado.

3. Socio culturais:

A música é un reflexo da sociedade que a produce, polo que o alumnado atoparase supeditado, en maior ou menor medida, á súa contorna sociocultural, dando lugar a distintas situacións ante a música dentro do aula.

O ambiente socio cultural afecta á familia, grupo de amigos e lugar onde vive:

A influencia da familia pode ser destacada, xa que a educación musical e a música escoitada no fogar pode decantar, en gran medida, o gusto musical do alumnado que se está a formar nesta etapa. Ao longo da E.S.O. introdúcese ao alumnado no coñecemento da chamada música culta occidental, o rock e jazz, diversas correntes da chamada música popular urbana, e a música étnica. É máis que probable que o alumnado xa escoite no ambiente familiar algún destes tipos de músicas, co que o seu interese e o grao de participación e intercambio de información pode ser maior.

Ademais, influiría a tradición musical familiar, que ata pode remontarse no pasado varias xeracións. O alumnado que

chega ao instituto de Outes provén de zonas moi ricas a nivel de música e danza tradicional: é frecuente que os seus avós/avoas fosen gaiteiros/as, pandereteiros/as, ou saiban bailar diferentes danzas tradicionais.

Para rematar, e en menor medida, afecta tamén a familia en canto ao poder adquisitivo e o orzamento destinado á cultura, que pode constituír unha barreira á hora de apoiar actividades extraescolares, asistencia a eventos musicais, profesores particulares ou, simplemente, ao comprar partituras, instrumental, soportes (discos, DVD...) ou aparellos reproductores.

O alumnado está bastante influenciado polo grupo de amigos, tanto no modo de vestir e de comportarse como na música que escoitan, a influencia do grupo non é tan determinante en cuarto, máxime se consideran os contidos propios deste. A pesa disto, tamén se interesan por outras músicas, máis aló das que lles ofrecen os medios, e van adquirindo gustos propios. É corrente que compartan amizades en base aos seus gustos musicais, co que isto pode ter de enriquecedor (segundo a música de que se trate). Neste sentido dende a docencia tratarase ao longo de cada curso de descubrir ao alumnado novas correntes e xéneros musicais para que o abano de posibilidades a escoller sexa o maior posible, coidando sempre o respecto hacia os gustos propios dos outros compañeiros.

ACTIVIDADES

A diversidade do alumnado da aula precisa do deseño de actuacións que cubran as súas diferentes necesidades e expectativas. As actividades que se propoñan deben ser:

- a) Variadas, con vistas a satisfacer ao maior número posible de pareceres, o que aumentará a motivación do alumnado. Se debe procurar que a interiorización dun mesmo contido se leve a cabo dende distintas actividades; así, a docencia pode actuar no sentido de, non só variar os enfoques, senón de ofrecer actividades alternativas segundo o grupo de que se trate, sen que isto redunde negativamente na comprensión dos contidos.
- b) Globalizadoras, de maneira que na maior parte delas se traballen a audición, a lectura musical, a práctica vocal, instrumental e de movemento, o debate, a creatividade... Así se pode variar o enfoque segundo a diversidade do grupo.
- c) Que permitan variedade de enfoques no relativo ao traballo grupal, desde as individualizadas ás de pequeno grupo e grupo clase, a realizar tanto escolar como extraescolarmente, de maneira que se favoreza a interacción e a cohesión grupal.
- d) Axustables, é dicir, que posibiliten diferentes execucións, sexan como actividades de coñecementos mínimos (para alumnado con dificultades, ou ata como actividades de recuperación) de reforzo, ou de ampliación.
- e) Baseadas na aprendizaxe cooperativa, e non na competitiva, de maneira que a diversidade actúe como motor, producíndose unha interacción motivadora na que o traballo de cada cal contribúa á consecución dun logro final.
- f) Suscitadas cunha actitude aberta e positiva por parte do profesorado, que deberá ter a capacidade de variar lixeiramente as propostas ante situacións creadas espontaneamente polo alumnado, contando coa diversidade existente en cada grupo.
- g) Apoiadas por materiais e recursos diversos, que contemplan os diferentes estilos de aprendizaxe.

MEDIDAS

Independentemente do deseño das actividades e a atención á diversidade como principio metodolóxico (propio do profesorado) existen unha serie de medidas establecidas legalmente con vistas a responder ás situacións extremas da diversidade do alumnado:

a) Reforzo educativo:

Trátase dunha medida de atención á diversidade que afecta aos elementos non prescriptivos do currículo; pódese entender como un esforzo adicional que precisa realizar un alumno ou alumna temporalmente, incidindo nos contidos xa tratados, simultaneamente aos novos que se van impartindo.

O alumnado receptor de devandito reforzo non presenta necesidade específica de apoio educativo, senón que simplemente non superaría algún dos aspectos tratados. Segundo se marca legalmente, o reforzo pode ser realizado escolar ou extraescolarmente, e ser individual ou grupal. No noso caso, e dadas as particularidades da materia, non se contempla a posibilidade de realizar apoios fose da aula e a cargo dun especialista, senón que se realizarán na aula co profesorado de música; o reforzo consistirá en:

-A realización dunha serie de traballos de consolidación dos contidos esixibles, nas clases ou fóra do horario escolar, a través de fichas ou tarefas supervisadas polo profesorado.

-A creación de tempos que permitan un tratamento máis individualizado nas sesións cotiás de clase, deseñando actividades de desenvolvemento para o resto da clase que permitan traballos en pequeno grupo, ou ben individuais que non esixan a atención continuada do profesorado.

-O establecemento dun horario de resolución de dúbidas, de recollida, entrega e previsión de tarefas, acordado previamente (habilítanse varios recreos á semana na aula de música para este fin, así como para permitir a práctica musical do alumnado).

b) Adaptacións curriculares non significativas:

Esta medida de atención á diversidade supón a modificación dalgúns elementos non prescriptivos ou básicos do currículo; poden ser deseñadas para unha persoa, ou ben para todo o grupo. A diferenza do reforzo educativo, estas adaptacións curriculares son previas á impartición dos contidos, polo que o profesorado adiántase á aparición de problemas, previndo (dada a capacidade do seu alumnado, coñecida a través da avaliación diagnóstica) que a actuación será necesaria para esa unidade (ou unidades) concretas.

A elaboración dunha adaptación curricular non significativa afectará:

-A metodoloxía. En caso de considerar que é preciso, o profesorado:

Elaborará e entregará apuntes de apoio previos ao tema a tratar, con vistas a que o alumnado poida seguir a clase máis comodamente, sen necesidade de apuntar, favorecendo a atención ás explicacións.

Orientará no sentido de estudar en libros de texto concretos (aparte de apuntes de clase e do libro) a través do préstamo, ben desde a biblioteca da aula ou ben desde a do centro.

-Ás actividades. Nese caso, o profesorado aplicará o comentado no punto de *¿Actividades¿*, e:

Deseñará algunhas específicas.

Diminuirá o seu número, suscitando algunhas mínimas.

Establecerá diferentes grados de consecución.

-Á avaliación. En caso de consideralo preciso, a docencia:

Empregará ferramentas de avaliación diferenciadas do resto.

Eliminará as probas escritas.

Basearase máis na observación diaria e sistemática como instrumento de avaliación.

c) Adaptación curricular significativa (ACI):

Para esta medida de atención á diversidade modificaranse os elementos básicos do currículo: os obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Do mesmo xeito que a adaptación curricular non significativa, a ACI será previa ao proceso de ensino-aprendizaxe e realizada polo profesorado que imparte clase ao alumnado destinatario, con coñecemento do Departamento Didáctico e apoio do Departamento de Orientación. Poñerase en coñecemento da inspección as medidas tomadas.

En caso de levar adiante unha ACI, daráselle máis importancia aos obxectivos e contidos de carácter funcional, adaptándoos aos intereses, necesidades e capacidades do alumnado, coincidindo cos mínimos establecidos.

A elaboración dunha adaptación curricular individualizada afectará:

-Aos obxectivos e contidos. Neste caso, poderase:

Priorizar uns concretos sobre os outros.

Redactar dous (ou máis) conxuntamente.

Eliminar aqueles que non se consideren mínimos, básicos ou, ata, funcionais.

-Á avaliación. En caso de consideralo preciso, a docencia:

Reducirá, en número ou en esixencia, os criterios de avaliación.

Atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo:

A Programación contempla un tratamento xeral do alumnado con necesidade específica de apoio educativo xa sexa por ser alumnado con trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH), con incorporación tardía ao sistema educativo, alumnado con altas capacidades intelectuais ou alumnado con necesidades educativas especiais.

As necesidades deste tipo de alumnado trataranse de forma diferenciada e individualizada, dentro das lóxicas limitacións da materia:

- Adaptando no posible os exercicios a realizar, máxime tendo en conta a importancia dos procedementos na materia de música.
- Deseñando actividades de reforzo (en caso de non alcanzar os mínimos previstos) ou de ampliación (se logran facilmente os obxectivos propostos).
- Suscitando actividades substitutivas ou alternativas das propostas.
- Rebaixando os obxectivos a conseguir (e, xa que logo, os correspondentes contidos e, sobretudo, os criterios de avaliación).

Alumnado con dificultades específicas de aprendizaxe:

Para aqueles os que presenten unha importante discapacidade intelectual será preciso elaborar unha ACI coa consiguiente adecuación dos elementos do currículo (ou sexa, unha reformulación dos obxectivos, co que supón de adaptación dos contidos e dos criterios de avaliación). Dado o carácter procedimental da materia, non parece probable atopar dificultades insalvables no tratamento deste alumnado.

Nos casos nos que se considere que o alumnado pode alcanzar os obxectivos da materia simplemente cun apoio máis personalizado por parte da docencia, realizarase un reforzo dentro da aula (dada a composición unipersonal do departamento de música, é imposible facelo fora da aula ordinaria).

Alumnado con trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH)

É relativamente frecuente a aparición de este trastorno nas aulas. Para facilitar o seu tratamento durante o curso ao discente propocionaránselle listas curtas de tarefas a realizar cunha determinada asignación de tempo, subdividindo así as actividades que realiza o resto do alumnado. Controlarase dun modo constante a súa realización no período fixado, a fin de centrar a súa atención e o seu esforzo.

Nas primeiras semanas do curso centrarase máis no comportamento axeitado que na adquisición de contidos.

Alumnado con incorporación tardía ao sistema educativo:

Dadas as características actuais da sociedade española prodúcense diversidade de situacións en relación a este alumnado. Os dous problemas máis destacados do tratamento deste alumnado veñen dados pola comprensión do idioma e polos costumes propios da súa cultura de orixe.

No que se refire á comprensión do idioma, traballarase especialmente a través das actividades de canto presentes nas unidades didácticas de todos os cursos, así como poñendo un especial interese na comprensión das explicacións de clase. No caso de que fose necesario, facilitaríanse apuntes de apoio.

No que respecta aos costumes propios da súa cultura, terase especial coidado nas actividades que poidan estrañar ao alumnado, por non ser propias da súa cultura, e que si o son da nosa, tales como bailar mozos e mozas conxuntamente (como nas unidades relativas ao Ritmo ou ás de danza. Nestes casos, non se lles debe forzar a realizar a actividade, senón deixaralles que se integren aos poucos no grupo, bailando con persoas da súa mesmo sexo ou favorecendo a execución de bailes grupais sobre bailes por parellas. Paulatinamente integraráselles nas actividades habituais previstas.

Tamén se intentarán aproveitar os coñecementos destes alumnos sobre determinados aspectos do currículo (por exemplo, os referidos á música étnica, a presenza da música na sociedade, os instrumentos da súa zona...), que afectan a un importante número de unidades didácticas da nosa programación (como por exemplo ¿A música popular?, de 2º da E.S.O.)

No momento de ter que entregar esta programación non se sabe si temos algún/algunha alumno/a con problemas de comprensión de idioma cursando as nosas materias.

Alumnado con altas capacidades intelectuais:

No que se refire ao alumnado que posúe coñecementos musicais, aplicarase o xa explicado no punto de atención á Diversidade.

No caso dos que presentan altas capacidades intelectuais en varias materias, pero non unha específica facilidade musical, procuraráselles de forma habitual un apoio teórico a cuestións de índole procedimental, dado que a súa capacidade intelectual pediralles a xustificación de cada exercicio realizado, máxime nun curso no que os contidos procedimentais priman sobre os conceptuais.

Dado que mostran facilidade ante cuestións cognoscitivas, débeseles orientar cara á lectura musical e á audición de obras. Elaborarase un programa específico para o alumnado con maior atención a estas necesidades e faráselles participar en actividades de conxunto, tales como cantar e tocar, que favorecen a súa integración.

No momento de ter que entregar esta programación non se sabe si temos algún/algunha alumno/a con

diagnosticado/a con estas características.

Alumnado con outras necesidades educativas especiais:

A atención á diversidade chega ao seu máximo expoñente ao tratar ao alumnado con necesidades educativas especiais. Este tipo de discentes son persoas que presentan algún tipo de discapacidade ou ben trastornos graves de conduta.

A etapa de E.S.O. caracterízase por coincidir cunha etapa determinada polo sentido social, dominada polas relacións cos demais, a integración nun grupo, o distanciamento progresivo dos adultos (en especial dos proxenitores) e o desenvolvemento da súa propia individualidade a través da conciencia de si mesmo. Para o individuo discapacitado supón o descubrimento da súa discapacidade e a súa aceptación, polo que pode desenvolver comportamentos antisociais ou complexos de inferioridade, ou atoparse permanentemente sometido a un estado de tensión que lle leve ao agotamento. As reaccións do individuo poden chegar a ser imprevisibles, xa que a cantidade e variedade das formas de comunicación, tanto no seu interior como co exterior, observadas polos diferentes autores que trataron estes problemas son enormes. A música pode axudarlle a asumir o seu problema, favorecendo a capacidade de expresión e de comunicación e aportando un aumento da súa autoestima co feito creativo.

As medidas concretas de actuación co alumnado con necesidades educativas especiais xa foron tratadas no punto de atención á diversidade, polo que non se repiten aquí. En función das súas particularidades, detectadas a partir da avaliación inicial ou diagnóstica, e sempre en contacto co resto de profesionais docentes a través da titoría, supervisado polo departamento de orientación e contando co informe médico correspondente, realizarase unha programación adecuada ás posibilidades reais do alumnado discapacitado. Para iso partirá dunha avaliación diagnóstica ou inicial completa, facendo constar na ficha do alumnado afectado os datos que se consideren de interese.

En canto aos que presentan trastornos de conduta, pode ser conveniente partir da realización de actividades específicas, coidando que non sexan excitantes nos casos de hiperactivos/as. Manterase un clima afectivo adecuado no aula, favorecendo a integración do alumnado. No caso de que sexa preciso, considerarase a oportunidade de realizar reforzo ou unha adaptación curricular non significativa, modificando os elementos metodolóxicos precisos, especialmente no caso dos agrupamentos, e a atención personalizada. Para atender ao alumnado con estas características deseñaranse actividades para o resto que non precisen da atención do profesorado (fichas, composición, etc.)

Máis complexo resulta describir actuacións concretas co alumnado que presenta discapacidade física, dados os casos posibles existentes, dado que no momento de entregar esta programación non se dispón aínda de datos sobre o alumnado dos diferentes cursos. Este tipo de alumnado pode precisar unha adaptación dos recursos materiais, tales como baquetas e instrumentos (extensores, suxeición no caso de agnesias ou malformacións, discapacidades motoras nas articulacións superiores, falta de control muscular...), asentos (necesidade de cadeira de rodas), así como de ubicación e colocación do aula (como no caso dunha discapacidade de índole visual).

Tomando como punto de partida os Bloques de Contido, atopamos unha serie de barreiras na educación das persoas discapacitadas físicas. Os puntos afectados poden ser a coordinación óculo manual, a relación entre a mente e o movemento, a posibilidade de movemento con e sen desprazamento, a apreciación do son, a apreciación da escritura musical e o control da voz. Xa que logo, tomaranse as medidas oportunas para solventar estes problemas, dependendo tanto da discapacidade como do carácter da unidade didáctica tratada.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5
ET.1 - Desenvolvemento afectivo e xestión emocional.	X	X	X	X	X
ET.2 - Hábitos de control corporal.	X	X	X	X	X
ET.3 - Pautas elementais de convivencia e relación social.	X	X	X	X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5
ET.4 - Coidado da contorna e dos seres vivos.			X	X	
ET.5 - Educación para o consumo responsable.					X
ET.6 - Educación igualitaria e libre de estereotipos.	X	X	X	X	X

Observacións:

DOG Núm. 183 Luns, 26 de setembro de 2022 Páx. 50032 DIXIT:

1. Sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias da etapa, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital, o emprendemento social e empresarial, o fomento do espírito crítico e científico, a educación emocional e en valores, a igualdade de xénero e a creatividade traballaranse en todas as materias.

2. En todo caso, fomentaranse de maneira transversal a igualdade entre mulleres e homes, a educación para a saúde, incluída a afectivo-sexual, a formación estética, a concienciación e formación sobre o cambio climático, a educación para a sustentabilidade e o consumo responsable, o respecto mutuo e a cooperación entre iguais.

3. Do mesmo xeito, promoverase a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto polos dereitos humanos e o rexeitamento de calquera tipo de violencia, a pluralidade e o respecto polo Estado de dereito.

4. Evitaranse os comportamentos, estereotipos e contidos sexistas, así como aqueles que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero. Así mesmo, empregarase unha linguaxe libre de prexuízos e estereotipos sexistas e que sexa non sexista, nos termos establecidos legalmente.

5. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición
1. Aula de reforzo e práctica instrumental	Tratarase de manter aberta a aula de música todos os segundos recreos da semana para que o alumnado que o desexe pregunte dúbidas, poida tocar de forma individual ou ensaiar os temas de clase cos seus compañeiros, sempre mantendo o habitual coidado polo instrumental da aula e un comportamento axeitado.
2. TalenTines	No marco do Programa levado a cabo pola Biblioteca, realizaránse entrevistas (que poden ser gravadas en vídeo) ao alumnado que acuda a clases dalgunha especialidade musical fóra do IES, e poderán gravarse as súas interpretacións vocais ou instrumentais, segundo o caso.

Actividade	Descrición
3. Audicións na Casa da Cultura	Audicións con interpretacións vocais e instrumentais de repertorio variado, en Nadal, Letras Galegas e Fin de Curso
4. Asistencia aos concertos didácticos do Auditorio.	O alumnado de 3º ESO asistirá a un concerto didáctico o venres 24 de febreiro, no Auditorio de Galicia.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.
2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.
3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fora dela.
4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e cómo pode melloralas.
5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e da pautas para a mellora dos seus aprendizaxes.
6. Utiliza suficientes criterios de avaliación atendendo de maneira equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.
7. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.
8. Propón novas actividades de reforzo que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non son alcanzados suficientemente.
9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.
10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.

Descrición:

Ao finalizar cada trimestre, nunha reunión do departamento, analizarase o desenvolvemento do proceso de ensino e a actuación docente para formular posibles melloras na programación tanto de cara ó seguinte trimestre como de cara ó curso seguinte. Ao remate do curso realizarase unha análise máis exhaustiva.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

En reunións de carácter trimestral realizarase un seguimento da programación didáctica por parte do departamento. Ao finalizar o curso farase unha análise dos resultados e discutiranse os posibles cambios na programación cara o curso seguinte, segundo os seguintes puntos:

1. Temporalización das unidades didácticas.
2. Desenvolvemento dos obxectivos didácticos.
3. Manexo dos contidos da unidade.
4. Realización de tarefas
5. Estratexias metodolóxicas seleccionadas.
6. Recursos.
7. Claridade nos criterios de avaliación.
8. Uso de diversas ferramentas de avaliación.

9. Outros apartados

1. PROCEDEMENTOS PARA INFORMAR DA PROGRAMACIÓN AO ALUMNADO E ÁS FAMILIAS

Ao comezo do curso, a profesora deste departamento informará ao alumnado dos aspectos máis relevantes da programación: obxectivos, mínimos esixibles, criterios de avaliación, procedementos e instrumentos de avaliación e criterios de cualificación. Esta información tamén se dará, se fora o caso, ao alumnado con materias pendentes de cursos anteriores. Ademais, a programación didáctica estará a disposición de toda a comunidade educativa, que poderá acceder a ela a través da páxina web do centro.